

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Določba v notarielni pogodbi o življenski renti, da ima odločevati župan o vprašanju, ali je uživalec rente upravičen oditi od dajalca rente radi slabega ravnanja, je dokazna pogodba in kakor taka nedopustna.

Tožnica Jožefa T. je dala tožencema Šimnu in Roži Š. 2400 K, ta dva pa sta se ji zavezala, dajati ji vse žive dni življensko rento, obstoječo iz stanovanja, kurjave, svečave, prehrane itd. Ob slabem ravnanju ali slabi hrani smela bi tožnica hišo zakoncev Š. zapustiti; v tem slučaju bi ji morala Š. vrniti ostanek rente glavnice, v kolikor ne bi bila — po določenem ključu — porabljena. O tem, ali je upravičena Jožefa T. radi slabe hrane in slabega ravnanja od zakoncev Š. pročitati, odloča po § 3. not. pogodbe končno in neizpodbojno župan domačega kraja. Tožnica zahteva s tožbo 1640 K s prip., ni pa popreje vprašala župana po odločitvi o tem, ali je upravičena hišo zakoncev Š. zapustiti.

Okrajno sodišče je tožbeni zahtevek dilatorično zavrnilo in v razlogih izreklo mnenje, da rešitev vprašanja, ali je tožnica toženca zapustila upravičeno, tožnica sama za-se ne more prepustiti sodišču, ker je na pogodbo baš tako vezana, kakor njena nasprotnika. Tožba je torej predčasno vložena.

Deželno kakor prizivno sodišče v G. pa je na priziv tožnice prvosodno sodbo razveljavilo in stvar prvemu sodišču vrnilo, vendar odredilo, da naj se postopanje povzame v prvi inštanci še le po pravnomočnosti sklepa prizivnega sodišča.

Razlogi.

§ 3. predmetne notarske pogodbe pravi, da smeta toženca Šimen in Roža Š., ako bi Jožefa T. radi slabega ravnanja ali slabe hrane odšla od tožencev, — o čemer naj sodi vsakočasni pristojni župan končno in neizpodbojno — za prehrano Jožefe T. vsak dan 50 h od rentne glavnice odbiti, ostanek pa morata po treh mesecih od dne odhoda Jožefe T. plačati. Odločitev glede višine Jožefi T. pristojnega zahtevka do povračila dela rentne

glavnice ni odmenjena županu, marveč sodišču. Stvar županova je po vsebini pogodbenih določb le odločitev, ali Jožefa T. mora in sme oditi radi slabega ravnanja ali slabe prehrane od dajalcev življenske rente, torej ustanoviti dejstva, ki so bistvene važnosti za odločitev o zahtevku Jožefe T. na povračilo navedene glavnice, ne pa odločitev glede tega zahtevka samega. Predmetna določba torej ne ustanavlja nikake posebne podsodnosti, ne normira nikakega razsodišča, ki bi odločalo o zahtevkih pogodnikov z razsodilom, ampak imela bi le za posledico delitev judikature, ki pa je civilnopradnemu redu tuja. V resnici ni nikaka pogodba na razsodišče, ampak **d o k a z n a p o g o d b a**, ki odjemlje del pravnega gradiva sodnikovi kogniciji. Take dokazne pogodbe pa se morajo z ozirom na določbo § 272. c. pr. r., ki je javnopravne narave in radi tega ni spremenljiva po dispoziciji strank, označiti za nedopustno. Kadar nastopi pristojnost rednih sodišč glede odločbe o zahtevku, razširja se tista na celo postopanje in ni prostora za zedinjenje strank glede načina izvedbe posameznih delov postopanja in oseb, ki naj imajo ž njim posla.

Dopustnost takega dogovora se niti iz §§ 835, 841, 842, 1056 o. d. z. ne more sklepati, ker v prvih dveh slučajih odloča razsodnik o celem sporu, v slučaju § 1056. pa postane z razsodnikovim izrekom še le bistveni pogoj za nastanje veljavne kupne pogodbe. Iz teh določb obč. drž. zakona se torej ne more sklepati na splošno dopustnost postavitve razsodnika za rešitev posameznih dejanskih vprašanj, ki so merodajna za odločbo o bodočih zahtevkih, pridržano rednemu sodniku. Po § 3. not. pogodbe torej pravdni sodnik ni bil oviran, da izvede od tožnice same predlagane dokaze in ni smel predidoči sklep županov smatrati za bistveni predpogoj sodnikove odločbe glede tožničinega zahtevka.

V r h o v n i s o d n i d v o r rekurzu tožencev z odločbo z dne 30. septembra 1913, o. št. R VI 316/13-1, n i u g o d i l, kažoč na pravilne, po rekurznih izvajanjih neovržene razloge izpodbijanega sklepa in je še poudaril, da tu ne gre za zedinjenje na razsodišče za odločilo o pravicah in dolžnostih, ki pristojne ali slede obema strankama iz določbe § 3. pogodbe, ampak, da se je določil le način ustanovitve d e j s t e v, ki naj opravičijo odhod tožničnin iz hiše tožencev, ta ustanovitev pa se mora izvršiti v slučaju pravde po določilih pravnega reda.

Opomba priobčevalca. Na Srednjem Štajerskem je takih pogodb, kakor gori opisana, na stotine. Ljudje se radi drže odločitve županov in marsikako pravdo je županov izrek preprečil. Vrhovnega sodišča razsodba ni baš socialna in za bodoće pravo se vsekakor preobrat že pripravlja. Tako se da pač sklepati iz vladne predloge k zakonu o zavarovalnih pogodbah; kajti v § 12. predloge stoji, da se smeta pogodnika dogovoriti, da naj določijo višino zavarovalčevih dajatev od obeh strank postavljeni izvedenci.

Dr. M. D.

b) Hrvatski jezik i kod kotarskih sudova u Trstu.

U opseg c. kr. višeg zemaljskog suda u Trstu spada: Trst, Gorica i Istra. Stoga je slovenski jezik prepušten u sve sudove u Trstu, kao i talijanski, i njemački, premda nema njemačkog življa. Hrvatski jezik je takodjer pripušten, osim kod kotarskih sudova u Trstu. Malo niže nanestiću zaključak c. kr. zemaljskog suda u Trstu, kojim se mora i hrvatski jezik pripustiti i kod c. kr. kotarskih sudova u Trstu. Pa ne samo, da je radi niže navedenih razloga to opravdano, ali tu je Istra, gdje živi hrvatski narod, koji je i u samom Trstu u tolikom broju, da imade prav to i zahtijevati.

Evo zaključka od 18. decembra 1913, br. R 429/13.

C. kr. zemaljski sud u Trstu kao utočni sud prihvatio je u parnici Antuna Orlančić od Franja iz Tuliševice br. 61 kao tužitelja zastupanog od odv. dr. K. Lukeža proti Jakovu Battestin iz Trsta kao tuženika radi plateža K 78 spp. uslijed utoka tožitelja proti zaključku c. kr. kotarskog suda za civ. stvari u Trstu od 5. prosinca 1913 poslovnog broja Cb II 1283/13-1 u nejavnoj sjednici ovaj zaključak:

Udovoljava se utoku, ukida se napadnuti zaključak, ter vraćaju se spisi prvome sudu s nalogom, da uputi postupak na tožbu bez obzira na razlog, zbog kojega ju je odbio, te da u konačnom riješenju uzme u obzir i troškova ovoga utoka.

Razlozi.

Gradjanski parbeni postupnik, koji je sada u kreposti, ne sadržava ustanove glede uporabe jezika na sudu. Toga radi moraju se

obzirom na propis čl. 1., stavka 2. zakona, kojim se uvodi građanski parnični postupnik, u ovom pogledu uporabiti propisi, koji su došli u kreposti i osobito pak ustanove sadržane u § 13 obćeg. sudskog pravilnika. Po propisu ovog paragrafa obćeg sudskog pravilnika imaju se stranka i njihovi punomoćnici u sudu podnesinim služiti jedinin od jezika pokrajina.

Tumačivši strogo ove propise, moralo bi se doći do zaključka, da kod kotarskog suda u Trstu nije dozvoljeno služiti se drugim jezikom, nego talijanskim ili slovenskim, jer je poznato i po zakonu priznato, da u području spomenutog suda moraju se smatrati kao jezici pokrajina samo jezik talijanski i slovenski.

Takvo tumačenje pak mora, da se promijeni, vidiv da ukazi ministarstva pravde od dana 15. ožujka 1862 praes. 865 i 20. listopada 1866 praes. 1661, koji ukazi, akoprem ne imaju zakonske krijeposti, moraju pa da služe kao pravilo u pitanju uporabe kod suda u Primorju, izričito naredjuju, da u mjestima u području prizivnog suda za Primorje, u kojima stanuje slavensko pučanstvo, imado sudovi ne samo primati podneske u slavenskom jeziku, nego ih takodjer u koliko je moguće i riješavati istom jeziku.

Pod općim nazivom slavenskog jezika mora se ovdje razumijevati i jezik slovenski i jezik hrvatski, i to iz razloga, što je Primorje notorno napučeno stanovnicima koliko slovenske, toliko hrvatske narodnosti, i što i ono vrijeme, kada su bili izdati gore spomenuti ministrski ukazi pučanstvo budi slovenske, budi hrvatske narodnosti u ovim krajevima nazivalo se općenitim imenom slavensko, a jezik, kojega je govorilo pučanstvo, bilo je istotako nazvan općenitim slavenski jezik.

S toga ne može biti nikakve dvojbe, da je sa spomenutim ukazima ministarstva pravde bila uređjena uporaba toli slovenskog, kolikor hrvatskog jezika te da je s istima bilo naredjeno, da se podnesci prikazati u jednom od ovih dvaju jezika kod kojeg suda u Primorju nemadu odbiti poradi jezika, u kojem su pisani, nego da se imaju primati bez prigovora i po mogućnosti i u istom jeziku riješiti.

Ovo tumačenje potkrijepljuje takodjer i okolnost, da se slovenski i hrvatski jezik ne razlikuje skoro baš ništa jedan od drugoga, i da što jest notorična činjenica, onaj koji poznaje slovenski jezik, bez ikakve poteškoće razumije i

hrvatski jezik i obratno tako, da u linguističnom pogledu nekoji smatraju ona dva bratska jezika kao jedan i isti.

Na svaki način smisao gore spomenutih ukaza ministarstva pravde jest očito taj, da se ulakša strankama uporaba svojega jezika na sudu te, da ih se oprostí eventualnog kinjenja, koje proizlazi bez temelja iz razloga, kojima može se usled obstojećih činjenica bez zaprieke ukloniti.

To proizlazi tako iz naredbe ministarstva od dana 16. kolovoza 1893 L. M. M. br. 26, jer i u ovoj naredbi u broju 7 se izrečito preporučiva, da se ne smiju zahtjevati prevodi za hrvatske spise, koji dolaze od hrvatskih oblasti, kada postoji mogućnost, da se može sa svojim činovnicima raztumačiti podneseni spis.

Vidiv napokon, da su činovnici dodjeljeni kotarskom sudu u Trstu, uzeti iz broja činovnika ovog pokrajinskog suda, u kojega se mora i hrvatski jezik smatrati kao pokrijinski jezik, da jedan od činovnika dodijeljenih kotarskom sudu, poznaje potpuno hrvatski jezik, i da nekoji drugi činovci mogu, da razumiju spise podnešene u hrvatskom jeziku, i da radi toga nije bilo ni prav, ni prilično, odbiti samo radi jezika, morao je utočni sud, da ukine napadnuti zaključak i naložiti sudu kao u dispozitivi.

U **postupku** pak mora I. sud, da se služi jednim jezikom pokrajine.

Izrek o troškovima utemeljen je u § 52 gr. p. p.

Dr. N. Z. B.

c) **Zaznamba tožbe na priznanje služnostne pravice ni dopustna (§ 20. zemljiškognjižnega zakona z dne 25. julija 1871 št. 95 dež. zak.).**

Prvo sodišče (Ljubljana, znak C II 419/13) je dovolilo zaznambo tožbe na priznanje služnosti pri služečem zemljišču, rekurzno sodišče pa je odredilo izbris te zaznambe, ker zanjo niso podani pogoji §§ 61. do 69. zemlj. zak. z ozirom na to, da ne gre za spor o kaki vknjiženi pravici, niti pogoji § 70. navedenega zakona.

Tožnik se je skliceval v revizijskem rekurzu na to, da zemljiškoknjižni zakon (§ 20.) ne določa taksativno vseh možnih zaznamb, marveč navaja le nekatere primeroma, namen pri zaznambah te vrste pa je ta, da imej dotičnik, komur je vknjiženi lastnik obvezan glede svojega zemljišča na kak način, tudi sigurnost, da more to tožnikovo obvezo udejestviti, kar ne bi mogel brez zaznambe, če bi toženec mejčasno prodal svoje zemljišče.

Vrhovno sodišče (odločba z dne 21. oktobra 1913 opr. št. R VI 272/13) ni ugodilo revizijskemu rekurzu, ker tudi določba § 20. zemlj. zak. ne daje tožnikovi zahtevi za zaznambo te tožbe zakonite podlage, kajti tožnikovega predloga ni moči uvrstiti pod noben, v § 20 zemlj. zak. navedeni slučaj. Tukaj ne gre namreč niti za poočitenje osebnih razmer niti za ustanovitev pravnih učinkov, združenih po predpisih civilnega pravnega reda ter zemljiškoknjižnega zakona z zahtevano zaznambo.

B. B.

d) Nedopustna je določba v dražbenih pogojih, da sme sodnik še pri dražbenem naroku preminjati posamezne skupine parcel.

Iz razlogov rekurznega sodišča in vrhovnega sodišča na Dunaju. (R VI 346/13 z dne 29. oktobra 1913.)

Dražbeni pogoji so po vstroju, kakor ga jim ustvarja zakon, podlaga dražbenemu postopanju in so pogodbenega značaja; biti morajo trdno in nedvoumno ustanovljeni in je vsaka poznejša izprememba pogojev načelno izključiti. Zato je tudi nedopustno, da bi se skupine, kakor so ustanovljene, pozneje preminjale na katerikoli način. Vsled tega se taka pravica tudi sodniku ne more podeliti; to pa tem manje, ker so vsled svojih interesov v prvi vrsti le udeleženci poklicani, da se medsebojno dogovore, kako bi se prodaja dala izvršiti najuspešnejše; sodnik je le v slučaju, da sporazuma med njimi ni doseči, poklican, da sklepa o dražbenih pogojih, pri čemer se mu je ravnati po določbah §§ 147 do 157 izvrš. reda.

Dr. A. M.

B. Kazensko pravo.

Sankcija § 160. k. pr. r. ni uporabna, če se priča brani izpovedati v gotovem jeziku. (Kasacijska odločba z dne 10. marca 1914 opr. št. Kr II 100/14.)

A je bil povabljen k okrajnemu sodišču v R. na dan 21. januarja 1914, da bi izpovedal kakor priča v kazenski stvari proti B zaradi goljufije in krive. Prišel je sicer na sodišče, toda branil se je izpovedati v nemškem jeziku, čeprav je pripoznal, da je nemščine več v govoru in pisavi. Zato se mu je s sklepom 21. januarja 1914 naložila po § 160. k. pr. r. globo 20 K, v slučaju neizterljivosti pa zapor na 48 ur.

Z odločbo od 27. januarja 1914 je svetovalska zbornica okrožnega sodišča v L. zavrnila pritožbo proti omenjenemu sklepu okrajnega sodišča. Odločba § 163. k. pr. r. namreč predpisuje, da je k zaslišanju priče, ki sodnega jezika ne zna, poklicati zapriseženega tolmača. Iz tega pa izhaja, da so priče, ki znajo sodni jezik, dolžne se posluževati tega jezika pri zaslišanju. A. pa je sodnega jezika popolnoma zmožen, ker je bil dne 13. januarja 1914 že v tem jeziku zaslišan in je v istem jeziku tudi izpovedal. Če se je branil dne 21. januarja izpovedati v sodnem jeziku, se je s tem branil pričati, to pa da ni v zakonu utemeljeno.

Proti tej odločbi je vložil A po § 15 k. pr. r. nadzorstveno pritožbo na višje deželno sodišče v P. To pa je izreklo, da ne more stvarno rešiti pritožbe nadzorstvenim putem, ker po § 114 k. pr. r. nadaljna pritožba proti odločbi svetovalske zbornice ni dovoljena. Akti so se odstopili višjemu državnemu pravdnistvu v presojo po § 33 k. pr. reda.

Na ničnostno pritožbo, ki jo je vložila c. kr. generalna prokuratura v obrambo zakona, je vrhovno kot kasacijsko sodišče po glavni razpravi dne 10. marca 1914 (Kr II 100/14) spoznalo za pravo, da se je s tozadevnim sklepom okrajnega sodišča v R. in s potrjujočo odločbo svetovalske zbornice okrožnega sodišča v L. kršil zakon v določbi § 160 k. pr. r., ter je obe odločbi razveljavilo.

Razlogi.

V tem slučaju gre le za rešitev vprašanja, ali se je priča A, ko se je branil izpovedati v nemškem jeziku in zahteval zaslihanje

v češkem jeziku, s tem branil sploh pričati in ali velja za ta slučaj § 160 k. pr. r.

To vprašanje je zanikati, kajti sankcija navedene postavne določbe ni uporabna, če se priča brani izpovedati v gotovem jeziku. Ta določba ni znabiti sankcija za vsako kršenje pravice, katero zakrivi priča. To izhaja že iz okolnosti, da je poleg te določbe še cela vrsta drugih določb, ki preté s kaznijo za gotovo obnašanje priče (tako n. pr. §§ 108, 235 k. pr. r.). Določba § 160 preti s kaznijo le priči, ki »se brez zakonitega vzroka brani pričevati ali na svoje pričevanje priseči«. Ta določba preti s kaznijo za kršitev »dolžnosti pričevanja«, dolžnosti, da se more kdo dati porabiti za dokazilo, ravnotako kakor § 119 preti s kaznijo za kršitev dolžnosti, da treba v kazenskem postopanju sodelovati kakor izvedenec.

Določena je taka občna dolžnost pričevanja vsled interesa, ki ga ima država na ovedbi resnice v kazenski pravdi, ker se resnica prošlih dejstev v mnogih slučajih ne da drugače dokazati, kakor če jc potrdijo osebe, ki so jo svoj čas zaznale, zategadelj mora vsak, ki spada pod tuzemsko sodnost, »dajati sodišču odgovor« (§ 8 k. pr. r.) in »o tem, kar mu je znano o predmetu preiskovanja, pred sodiščem pričevati« (§ 160 k. pr. r.). S temi besedami opisuje zakon jasno in razločno materialno vsebino dolžnosti priče. § 160 k. pr. r. le ponavlja na kratko odločilne besede: »Če pride priča, pa se brez zakonitega vzroka brani pričati . . .«

Če se krši dolžnost pričevanja, ki jo misli § 160 k. pr. r., to torej ni le gola nepokorščina napram sodišču, kakor n. pr. nepokorščina glede vabila (prim. § 159), nego je skrivanje resnice, zatajevanje morda važnih dejstev, je nevarno ovedbi resnice in je zategadelj slično dokaznim hudodelstvom. Med kršitvijo te dolžnosti in krivo izpovedjo je isto razmerje, kakor med uničenjem in pokvaro listine. (Binding, Lehrbuch II/1 1904 str. 295, smatra to kršitev za neko vrsto kaznivega skrivanja dokaznih sredstev in jo šteje med dokazna hudodelstva.)

Jasno je torej, da to, če se priča noče posluževati gotovega jezika, nikakor še ni zatajevanje tistega, kar ji je znano o dejanju obdolženca, da ni skrivanje dokazil, da ni nevarno za ovedbo resnice, nego da k večjemu otežuje postopanje in da se s tem le znabiti na nepravem mestu pojavlja narodno mišljenje. Take pojave odbijati ali jih preprečevati, ni naloga

§ 160. in sploh ne naloga kazenskega pravnega reda.

X.

Izpred državnega sodišča.

S samonemškimi razglasi za občinske volitve v koroških občinah, kjer je večina prebivalcev Slovencev, se krši člen 19. odst. 2 drž. osnov. zak. z 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142. Občinski volilci slovenske narodnosti so legitimirani za pritožbo na državno sodišče glede samonemških volilnih razglasov. (Sodba c. kr. državnega sodišča z 15. oktobra 1913 Z. 352/R. G.)

Deželna vlada koroška je z odlokom z dne 24. maja 1913 št. 10.284 odbila ugovore občinskih volilcev v Slov. Plajberku, L., M. in P., ki so jih slednji dvignili v zmislu § 32 obč. vol. reda razen zoper ostalo volilno postopanje tudi zoper to, ker je vladni komisar, ki je po razpustu občinskega zastopa vodil občinske posle v Slovenjem Plajberku objavil samonemško razglas z 18. marca 1913, v katerem je oznanil, da so občinski volilni imeniki na javni vpogled ter določil obenem reklamacijski rok in ravnotako samonemško razglas z 23. aprila 1913, s katerim je odredil dan občinskih volitev. Deželna vlada je utemeljila odlok s tem, da je glede jezika, v katerem se naj izdajajo volilni razglasi, merodajna le dosedanja navada, da občinski volilni red ničesar ne določa o jeziku razglasov in zahteva v § 18 občinski volilni red le razglaševanje z lepaki.

Proti temu odloku deželne vlade koroške so vložili volilci L., M. in P. po dr. B. pritožbo na državno sodišče v zmislu čl. 3 drž. tem. zak. z 21. decembra 1867 drž. zak. št. 143. Pritožba se je opirala¹⁾ na to, da so volilni razglasi namenjeni volilcem, vsled česar imajo ti pravico do objav v jeziku, ki je v občini običajen. Volilna pravica je individualna pravica in izvira iz nje nadaljna pravica volilca, da je obveščen o volitvah v jeziku, ki ga je zmožen. V občini Slovenji Plajberk je glasom ljudskega štetja iz leta 1900 Slovencev 820, Nemcev 74. Prej so se vršili volilni razglasi v Slov.

¹⁾ Priobčujemo vtemeljitev pritožbe in protispisa za to, da je razvidno, katere okolnosti je smatralo drž. sodišče za odločilne, kaj pa za irelevantno (n. pr. uradni jezik občine). Razloge sodbe navajamo dobesedno.